

sprejel tudi ni Asquitha, češ, da je bolan, kar je ravnilo Renell Rodda v nemalo nadrejo; le d'Annunzio je bil enkrat v družbi s kraljem fotografiran. Kralj je d'Annunzia tudi objel, mu segel v roko, a rekel je le nekaj besedi, ki so bile popolnoma brez pomena. Kralj vse posluša z največjo potrpežljivostjo, a ne reče ničesar. Ko je obiskal kralji Viktor Emanuel v Neapolju gledališče San Carlo, so ljudje strastno minifestirali. Kralj se je nahajal takrat v družbi Sonnina, Salandra in dr. Zavnega tajnika Carcano. Ljudje so vedno burnejše pozdravljali kralja, ki je končno vprašal Sonnina, če je demonstracija za ali proti vojski. Ko je odgovoril Sonnino: »Za vojsko!«, je rekel kralj nekoliko zasmehljivo Salandru: »Zahvalite se narodu gospod Salandra.« Ko so poročali kralju o izgredivih delavstva 1. maja 1915 v Turinu proti vojski in da je bilo ubitih nad 70 delavcev, je pozval Salandra k sebi in mu je rekel: »Turin, prva bitka, ki ste jo dobili proti italijanskemu ljudstvu.« Kralj se je hotel znebiti Salandra in Sonnina in je pozval Giolittija; a po vseh mestih v Italiji so začele pokati bombe; več celo blizu Kvirinala. Giolitti je odklonil v tako pozni uri sestavo vlade; kralju ni preostalo drugega, kakor da je dopustil Salandra in Sonnino da sta napravila svojo vojsko. — Kadar bo kralj zopet govoril, takrat bo končana vojska.

Turudija in njegovi junaki.

Iz poročila, odobrenega v vojnoporočevalskem stanu:

Globoko doli ob Soči leži Zagora. Skoro 500 m globlje od sedla, čez katero vodi edina železniška cesta. Skoro 500 m navzdol mora stopati vsak mož, se prenese vsak top, vsak kaneč juhe, vsaka nosilnica. In pot je vidna. Strma je in kar pred seboj imaš tu nasprotno stran, to se pravi veliko nasprotno stran od sovražnika zasedenih višin. Ob dnevu je vsak promet nemogoč, ponoči pa mora biti tudi vsak na to pripravljen, da ga kaka čez skale razpršena granata pritiska krvavega na pol.

Pot se imenuje: Zagorska smrtna pot. O Zagori se more reči, da je ni več; je le par sten, malo sidrova, kak križ iz okna, prevržen dimnik, ruševine, kamenje, drobeli izstrelkov. Sredi skozi vas gre črta, par ruševin zunaj pozicije, par znotraj. Jedra hiša je skupna posest. En vogel imamo mi, drugega Italijani, fronta sta le malo korakov oddaljeni druga od druge. Granate igrajo v Zagori podrejeno vlogo, metala min delujejo tu noč in dan. Tudi ako vse mine ne zadenejo, pa potegne zračni pritisk za seboj vso okolico. Pa pok samasebi je tak, da more živce močnega moža uničiti. Kakor bi bil potres, tako se trese in pregiba zemlja. In dosti je dni, ko pride taka mina vsako minuto. Včasih je odmora dve minuti — celo noč traja včasih metanje min.

Kako žive ljudje v Zagori. Čez dan v kritju, a ponoči stegne glavo malo ven, ali more pričakovati mino vsak trenutek. Vsak teden se menja tu moštvo. Ponoči ne spi noben človek v Zagori. Osem noči čujejo. Vedno iste čete. Ze celih šest mesecev. In treba se misliti, kako tu diši po žveplu, dimu, izpuhtevanju izstrelkov, trupel . . .

Stiri gospodje so se tu, ki se nahajajo v tem odseku že jedno leto. Jeden izmed njih je poveljnik, slavnoznani Turudija, jedna najznačilnejših osebnosti ob soški fronti. On je iz rodu, iz katerega je bil vojak oče, ded, praded. V Srbiji so bili razpisali že nagrado na njegovo glavo: 30.000 dinarjev za živega Turudijo, 10.000 za mrtvega. Ko je prišel v Zagoro, je videl italijansko pozicijo nad bregom, višjo nad našo. Vzel jo je in vrgel sovražnika proti reki, tja, kjer je še vedno. Ali jarki so bili razstreljeni in batalion je bil brez kritja in zavetja. Po težkem dnevu tega boja je zapovedal Turudija, na kratko: Do jutri zjutraj mora batalion izginiti pod zemljo! In izginit je. Dalmatinci so njegovi ljudje. Vse more imeti od njih, oni vse od njega.

Zagora je jedna najstrašnejših točk na soški fronti. Dalmatince gre v boj kakor tev, v odmorih je krotak kakor ovca. Potem hoče pripovedovati o svoji družini in želi, da ga vpraša oficir, ali so mu že pisali otroci. Ako je ranjen, hoče, da vpraša oficir, kako mu je in potem gre za oficirja v smrt. Za Turudijo bi se dali vsi razrezati. Pa ne le moštvo, ampak tudi kadetje in oficirji. On je vedno z njimi tu v Zagori, že jedno leto. Z njimi samo kadetje in poročniki. Samo en nadporočnik je tu. Levo in desno sta padla major in stotnik. Nekoč je izgubil na jeden dan tri četrtine svoje stotnije. On pa je neranjiv. Ako strese glavo, letijo krogle proč — tako pravijo Dalmatinci. Dokler stoji on ob Soči, je nepremagljiva Zagora. Ako nalet na moža par metrov za nasprotno črto, se mu potemni oko: Tukaj imam umreti jaz, ti imaš umreti tam čisto spredaj! Tako pripovedujejo Dalmatinci.

V oktobru in novembru so šli Italijani nad Zagoro 12krat tako močni kakor branitelji. 50 stotnij proti 4. Brigadi iz Forli in Ravene, možje kakor leopardi, divji, drzni, gorki, veliki, lepi in strašni ob

jednem. Strašno so bili poraženi. V strelskih jarkih so ležali mrtveci, rezerva ni mogla čez . . . Prvi dan, po bitki pri Plaveh, je zaklical Turudija v oni hiši, katere je bila stran je naša, druga sovražnikova, skozi steno: »Jaz sem tukaj, Turudija! Pri Plaveh sem vas pobil, pri Zagori bo jednako!« Laški topovi so divjali v odgovor.

Leto dni je preteklo od bitke pri Plaveh. Ob 3. uri 30 minut je pričela. Gori na hribo je bila vojaška maša. Ves batalion stoji tu. Čudim se, da ni mož z zlatimi svečinami v slovečem zagorskem batalionu. Ti pač so vsi padli. Najgroznejše na tej vojni je to, da najboljši najprvi izginejo. Pokopališče. Oficirji imajo vsak bel kamen, moštvo lepo izrezan lesen križ. Vsi so umrli mladi. Po maši gre divizijski štab k havbični bateriji, ki tudi proslavlja obletnico. Moštvo stoji v dveh vrstah in general, njihov tovariš že leto dni, je imel nagovor. Vojaško se drži, ne more pa prikriti svojega ganutja: »Infanterija je z Vami zadovoljna.« Za topničarje največja pohvala. Komaj konča svoj govor, oddajo Italijani salvo. Slovesno zveni, kakor za oder pripravljeno, skoro dramatično. General seže v roko vsakemu odlikovanecu. 78 jih je, ki nosijo hrabrostni znač . . .

Brezdno plamena.

Švicarski list »Le Journal« prinaša poročilo o bojih na soški fronti in pravi: Proga od Sabotina do Gorice je brezdno plamena. Italijani se imajo zahvaliti za svoj uspeh samo artileriji, ki je osrečotečila tukaj vse topove, kar jih je imela na razpolago in izpostavila branitelje gorečemu jeklenemu dežju. Obstreljevanje je bilo največje in najhuje v tej vojni. List »Petit Parisien« poroča, da so imeli Italijani tu nad vse velike izgube. Podgora in Plavi so bile tako obstreljevane, da je Cadorna mislil, da ni več Avstrijcev tam. Kaverne pa so bile vse eno polne Avstrijcev, tako da so bili Italijani izpostavljeni ognju strojnih pušk, ki je zahteval naravnost neverjetne izgube.

Anglež o bojih na soški fronti.

Lord Northcliffe pravi v neki brzozavki s soške fronte, da na Angleškem komaj morejo imeti pojem o strahovitem boju na italijanski fronti. Če bi se imelo objavljati samo število ranjenecov, ki so jih vozili vozovi angleškega Rdečega križa, bi se običajno že odprle oči. Sovražnikova srditost je razvidna iz njegovih ravnanj.

Naša južna bojna črta.

Po poročilih do 16. avgusta.

Iz avstrijskih uradnih poročil dne 14. in 15. t. m. je posneti, da naša nova bojna črta (glej 1. stran današnje številke »Slovenskega Gospodarja«) teče sledeče: Gora Sv. Gabriela — kraj Merna (južno od Gorice ob Vipavi) — Lokvica (vas 1 km severovzhodno od Opatjega sela) — Devin (južnovzhodno od Tržiča ob morju. Na črti napadajo Lah zadnje dni z ogromno silo. V prostoru med Vipavo in Lokvico so Italijani dne 13. avgusta napadli naše postojanke nič manj kot sedemkrat. Naši so ostali lastniki svojih novih postojank. Sovražni sunek na tem prostoru je naperjen proti — Trstu!!! Tudi na prostoru med Solkanom in vzhodno od Gorice se srčiti sovražni napadi ponavljajo noč in dan. Od tukaj silijo Italijani v prelepo Vipavsko dolino.

Naša nova fronta na Primorskem.

Italijani so napadli na Goriškem nove naše postojanke, S svojimi najtežjimi topovi obstreljujejo vrh Sv. Gabriela in Sveto goro, ki leži ob ovinku Soče, severovzhodno od Gorice; njih pehota pa naskakuje naše nove postojanke na nizkih gričih, ki leže vzhodno od mesta. Previdno so napredovali Italijani proti črtam med Vipavsko dolino in morjem.

Kraška planota južno od Vipavske doline se imenuje zemljepisno Komenska planota. Proti zahodu naprej štrleči del te planote je Doberdobska planota, ki je postala slavna v tej vojski; loči jo globoka soteska Dol od vzhodne polovice skupne kraške planote. Skozi to kraško sotesko vodi deželna cesta iz Gorice v Devin.

Nova bojna črta je krajša, kakor je bila stara. Med tem, ko so se stare postojanke na Doberdobski gorski planoti lahko obstreljevale s treh strani, branijo e. in kr. čete sedaj bojno črto, ki gre precej naravnost.

Gorica se nahaja prejkoslej v obsegu najhujših topniških bojev.

Glede nove bojne črte pišejo vojni poročevalci, da se more z vso gotovostjo trditi, da se nahaja za prvo bojno črto še druga, po najmodernejših načelih zgrajena in prilagodena izkušnjam sedajne svetovne vojne.

Izdajalec — župan v Gorici.

Znani italijanski odvetnik v Gorici dr. Cesciutti je bil odbežal v Italijo še pred izbruhom vojne. Dr. Cesciutti je bil podžupan v Gorici, eden glavnih

stebrov iredentističnega gibanja. Sedaj poročajo, da je dr. Cesciutti odpotoval iz Florence v Gorico, da tam organizira italijansko upravo mesta. Malec težka bo njegova naloga, sredi razvalin organizirati to mestno upravo. — Dr. Cesciutti je bil eden najbolj zagriženih sovražnikov slovenstva na Goriškem. Z njim vred je boje došlo v Gorico še več Latrov, ki so pred vojsko zbežali iz Gorice.

Rusko bojišče.

Na ruskem bojišču se vršijo na celi fronti hudi boji. Posebno skupina Karl Franc Jožefa ima prestatil silovite sovražne sunke. V Bukovini in južnovzhodnem kotu Galicije, t. j. ob rekah Črni in Beli Ceremoš, smo vrgli sovražnika daleč nazaj. Ob kolenu naše gališko-karpatске fronte, t. j. pri prelazu Jablonica in Tatarov, smo se dne 14. avgusta morali pred rusko premočjo umakniti na karpatske postojanke. Dalje proti severozahodu so naši izpraznili 3 mesta Delatyn, Tismienica in Stanislav. Rusi se nahajajo sedaj kakih 15 do 25 km zahodno od Stanislava. Severno od Dnjestra smo premestili naše postojanke od potoka Koropiec na spodnji tok Zlote Lipe. Ob gornji in srednji Strypi so Rusi na črti Kozovo—Zborov, ki leži kakih 15 do 20 km zahodno od Tarnopola. Med Tarnopolom in mestom Brodi Rusi ne morejo naprej, dasiravno so vrgli v ta prostor ogromne čete. Huda bitka se sedaj vrši pri kraju Podkamen (južno od mesta Brodi). Vsako ped zemlje bližje Lvovu morajo Rusi drago odkupiti. Na naši volinjski fronti so sicer srčiti boji, a naši še imajo skoro zavsem iste postojanke, kot pred tednom.

Veliko odlikovanje za naše hrabro se boreče čete je, da je cesar imenoval vrhovnega poveljnika naših armad, nadvojvoda prestolonaslednika Karola Franca Jožefa za generala kavalarije in admirala naše mornarice.

Armade in poveljniki.

O naši in ruski fronti ter poveljnikih na obeh straneh se poroča z bojišču:

Naši poveljniki južno od Tarnopola to je pod vrhovnim poveljstvom nadvojvode Karl Franc Jožefa so: Med Tarnopolom in Dnjestrom grof Bothmer, južno od Dnjestra do Karpavov general Kövessa, karpatski fronti od Tatarova do rumunske meje pa poveljuje general Pflanzer-Baltin.

Na rusko armado Saharova, ki stoji ob Strypi in Koropjecu, se naslanja na jugu armada Ščerbačeva, ki se bori ob Dnjestru v Galiciji. Zadnje dni je izvršila brezuspešne napade na armado generala pl. Kövessa južnozahodno od Delatyna. Končno je še omeniti južno krilo te ruske napadalne armade, ki stoji pod poveljništvom Lešičkega.

Naši poveljniki na Hindenburgovi fronti so: severno od Tarnopola general Böhm-Ermolli, severno od mesta Brody general Terstjanski, ob Stohodu general Fath in severno od njega bavarski princ Leopold.

Severni ruski napadalni armadi poveljuje general Leš, ki vodi napade ruskih čet severno od trdnjave Luck, vzhodno od Kovla ob loku Stira. General Leš je stal pred veliko ofenzivno severno od Rokitenskih močvirij ter je prišel tekem boja z ojačenji proti Kovlu. Gre za one čete, ki se bojujejo sedaj ob Stohodu, nekako v prostoru Stobilva—Kiselin. Južno od te ruske skupine stoji armada Kaledin, ki se je bojevala nekako pred prostorom okrog Lucka ter si hoče skupaj z armado Leš, ki stoji severno od nje, izsiliti napredovanje proti Kovlu. To prodiranje od vseh strani pa se je doslej vedno zlomilo ob hrabrem odporu naših čet.

V prostoru pri Brodih in zahodno ter jugozahodno od tam stoji ruska armada Saharov. Bojuje se proti armadi Böhm-Ermollija, ki tvori južno krilo Hindenburgove fronte. Ta ruska armada Saharov ima težavno nalogo, »prodreti« proti Lvovu. Dosegel je pač vsled močnih razpoložljivih čet marsikak uspeh, kakor n. pr. zasedenje Brodov, ter je mogel dospeti tudi na zapadni breg Sereta, severozahodno od Zaloštev, vendar pa se tudi s tem ni grozeče približal svojemu velikemu glavnemu cilju — Lvovu — ravnotako ne, kakor se nista bolj proti severu se boreči ruski armadi približali svojemu cilju Kovlu. A pač pa si je general Saharov pridobil slavo, da je brezobzirno žrtvoval svoje moštvo svojemu cilju.

Vrhovno poveljništvo vseh petih ruskih napadalnih armad ima general Brusilov, čegar poveljevanje nosi pečat najbolj neusmiljenega tratenja moštva. Brusilov se ima največ svojim neizčrpnim številnim rezervam zahvaliti za svoj uspeh. Svoje rezerve je pošiljal pogosto v 17 črtah v boj.

Pred Solunom.

Pred Solunom postaja ozračje od dne do dne bolj vroče. Francosko časopisje zatrjuje, da bo vrhovni poveljnik četverosporazumovih čet prav kmalu pričel z resno ofenzivo. Kažejo se že nekaki predznaki bodočih bojev. Dan za dnevom se namreč vrše prasko med četverosporazumovci in Bolgari. — Francoska artilerija že obstreljuje mesto Dojran.